

Dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL

Wydział Filozofii

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Al. Raławickie 14

20-950 Lublin

Ocena rozprawy habilitacyjnej oraz dorobku naukowego i osiągnięć dydaktyczno-organizacyjnych dr Dariusza Adama Szkutnika w przewodzie o uzyskanie tytułu doktora habilitowanego w dyscyplinie filozofia

I. Sylwetka naukowa i ogólne dane dotyczące kariery naukowej dr Dariusza Adama Szkutnika

Dr Dariusz Adam Szkutnik ukończył studia magisterskie z filozofii w roku 2007 w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego zwieńczone pracą magisterską pt. *Agresja. Ujęcie Konrada Lorenza oraz Ericha Fromma*, napisaną pod kierunkiem prof. Zdzisławy Piątek. Doktorat w zakresie filozofii uzyskał w roku 2013 na podstawie rozprawy pt. *Entelechia in actu. Hansa Driescha filozofia świata organicznego*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Józefa Stuchlińskiego w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 2020 – 2024 pracował w Dziale Repozytorium i Pozycjonowania Wydawnictw KUL, a od roku 2023 jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Głównym obszarem badań Habilitanta jest filozofia przyrody ożywionej oraz historii filozofii przyrody. W tym obszarze mieści się główne osiągnięcie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.- Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a mianowicie monografia *Vis essentialis i entelechia. Caspara F. Wolfa oraz Hansa Driescha parametryczny wymiar świata organicznego*, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2024, ss. 213.

II. Dorobek naukowy

Charakterystyka liczbowa

Na dorobek naukowy Dariusza Adama Szkutnika składają się następujące pozycje:

- a) 1 monografia książkowa: *Vis essentialis i entelechia. Caspara F. Wolfa oraz Hansa Driescha parametryczny wymiar świata organicznego*, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2024
- b) 30 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych: 5 artykułów przed doktoratem, 25 artykułów po doktoracie, w tym 16 jednoautorskich
- c) 2 rozdziały w monografiach naukowych: 1 współautorski przed obroną doktoratu oraz 1 po obronie.
- d) Współredaktor 1 monografii poprojektowej pt. „Etos nauczyciela”, która jest w przygotowaniu
- e) 4 artykuły recenzyjne: 3 przed doktoratem i 1 po doktoracie

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Według Autora rozprawy habilitacyjnej *Vis essentialis i entelechia. Caspara F. Wolfa oraz Hansa Driescha parametryczny wymiar świata organicznego* głównym celem rozprawy „[...]jest ukazanie i porównanie prób Wolffa i Driescha zmierzających do parametrycznego uchwycenia *vis essentialis* i entelechii w podstawach badanych przez nich zjawisk embriologicznych” (s. 9)). Realizacja głównego zamierzenia rozprawy polegała między innymi na analizie „ważnych elementów cząstkowych składających się na całościową metodę badań uczonych” (s. 9). „Zwrócenie uwagi na całościowy aspekt metodologicznych badań Wolffa i Driescha jest o tyle ważny, że często jest on marginalizowany” (s. 9).

Habilitan stwierdził, że tego typu badania porównawcze strategii metodologicznych są nowatorskie, ponieważ „[...] działania i operacje metodologiczne zarówno Wolffa, jak i Driescha zmierzające do wyprowadzenia *vis essentialis* i entelechii nigdy nie zostały porównane ze sobą ani nie były poddane próbie sklasyfikowania w szerszym kontekście metodologii współczesnej” (s. 11).

Rozprawa składa się z czterech rozdziałów, wprowadzenia i zakończenia. W formie załącznika zostały dołączone do pracy ilustracje zmian jakościowych w rozwoju epigenetycznym opisane przez Wolffa.

Główne zamierzenie rozprawy było realizowane w czterech krokach: (1) identyfikacja założeń wyjściowych ukierunkowane na odkrywanie epigenetycznych swoistości rozwojowych, (2) empiryczne dane obserwacyjno-eksperymentalne w badaniach epigenetycznych, (3) analiza *vis essentialis* i entelechii jako parametrów przyrodniczych w przyczynowości organicznej, (4) współczesna analiza metodologiczna badań biologicznych Wolffa i Driescha. W deklaracjach programowych rozprawy oraz w ich wykonaniu dominuje płaszczyzna analiz metodologicznych.

Ad. 1. Analiza dotyczyła ogólnych założeń metodologicznych przyjmowanych w badaniach w zakresie epigenezy, takich jak koncepcja wiedzy, klasyfikacja nauk, koncepcji wyjaśniania, rola empirii i logiki w wyjaśnianiu biologicznym. W przypadku Wolffa zwrócono uwagę na następujące elementy jego strategii metodologicznej: wyjaśnienie przyczynowe istnienia ciała organicznego w kontekście teorii rozwoju, rozróżnienie poznania historycznego i filozoficznego; rola dowodu logicznego w wyjaśnieniu rozwoju organicznego; krytyka wyjaśnianie mechnicystycznego na przykładzie „medycyny mechanicznej”; dystans w stosunku do witalizmu. W rekonstrukcji założeń metodologicznych przyjmowanych przez Driescha wyodrębniono następujące elementy: kwestia przyczynowości rozwoju organizmów; idealizm subiektywny jako metoda badawcza (swoista empiryczna fenomenologia przyrody); ewolucja stosunku Driescha do wyjaśnienia mechanistycznego; koncepcja biologii jako nauki elementarnej. W obu przypadkach Autor przedstawia napięcie między wyjaśnianiem mechanistycznym a trudnościami z adekwatnym wyjaśnieniem epigenezy (które w przypadku Driescha zakończyły się przyjęciem stanowiska witalistycznego).

Ad. 2. Szczegółowa analiza historycznych obserwacji i eksperymentów wykorzystanych do sformułowania teorii epigenezy została potraktowana jako wstęp do charakterystyki parametrów przyrodniczych: *vis essentialis* i entelechii. W rozprawie zamieszczono opis danych empirycznych, głównie obserwacyjnych (w przypadku Wolffa), np. rozwój jaja kurzego, rozwój jelita i struktur żołądka, procesy teratologiczne, czyli ogólnie rzecz ujmując procesy morfogenetyczne). Dane empiryczne – w przypadku Driescha – miały charakter eksperymentalny i obejmowały badania nad jeżowcem morskim oraz procesami regulacji rozwoju i regeneracji. Przytoczone w pracy dane obserwacyjno-eksperymentalne zostały

osadzone w kontekście historycznych debat naukowych, np. polemika z koncepcjami preformacji.

Ad. 3. Rekonstrukcja parametrów *vis essentialis* i entelechii w morfogenezie.

Analiza przyrodniczych parametrów (przyczynowych) *vis essentialis* i entelechii była osadzona w kontekście poglądów ówczesnych przyrodników: A. Hallera, J. T. Needhama, G.E. Stahla, J. F. Blumenbacha, C. F. Wolffa. Kontekstowa analiza parametrów przyrodniczych zawierała także szkicowe przedstawienie głównych eksperymentów testujących postulaty teoretyczne oraz krytyczne argumenty przeciwników stanowisk epigenetycznych. W przypadku F.C. Wolffa analiza metodologiczna i historyczna parametru przyrodniczego była przeprowadzona w porównaniu z innymi analogicznymi czynnikami przyrodniczymi. W obu przypadkach istotnym elementem analizy było wydobywanie z ówczesnej wiedzy rozwojowej przesłanek antymechanicystycznych lub wskazujących na wyraźne braki biologii mechanicystycznej (teorii maszyny). Tutaj przypadek H. Driescha jest szczególnie wyeksponowany oraz ewolucja pojęciowa czynnika E od parametru przyrodniczego (na wzór czynników fizyczno-chemicznych) do metafizycznego (entelechia).

Ad. 4. Analiza metodologiczna naukowych aspektów badań biologicznych C. F. Wolffa i Hansa Driescha jest przeprowadzona – w deklaracjach Habilitanta – w świetle współczesnego stanu badań metanaukowych, głównie w zakresie metodologii nauk przyrodniczych. Autor wyodrębnia kilka jednostek analizy metodologicznej skorelowanych z historycznymi badaniami w zakresie biologii rozwoju. Jeżeli chodzi o stanowisko Driescha wskazuje na preferowany przez niego model wyjaśniania naukowego, w tym model metody dedukcyjny i indukcyjny, podstawy metody hipotetyczno-dedukcyjnej, wyjaśnienia teleologiczne i funkcjonalne, rozumienie teorii naukowej.

W przypadku stanowiska metanaukowego C. F. Wolffa zwrócono uwagę na koncepcje metody dedukcyjnej i indukcyjnej, wyjaśnienie teleologiczne, rozumienie teorii naukowej.

Analizy metodologiczne dotyczyły także szerszych stanowisk filozoficznych, takich jak mechanicyzm i witalizm metodologiczny. W tych ramach zostały przedstawione zmagania naukowe Wolffa i Driescha, którzy stanęli przed wyborem między skrajnymi opcjami filozoficznymi. Charakter przedmiotowy ich badań (procesy rozwojowe) wyraźnie ukazywał ograniczenia tych strategii. Autor sugeruje, że propozycja organizmalizmu, która została

sformułowana w połowie XX wieku jest optymalnym rozwiązaniem dla dylematów metanukowych biologów

Generalnie rzecz ujmując, przedstawione wyżej główne tezy rozprawy habilitacyjnej są ważnym osiągnięciem naukowym w obszarze filozofii przyrody ożywionej oraz historii tejże subdyscypliny. Habilitant trafnie zidentyfikował istotny problem filozoficzny, który dotychczas nie doczekał się wyczerpującego opracowania oraz przedstawił zarys jego rozwiązania. Realizację tego projektu należy ocenić pozytywnie, choć można zwrócić uwagę na pewne jego usterki natury merytorycznej i redakcyjnej. Zacznę od wskazania mocnych stron rozprawy.

1. W rozprawie habilitacyjnej przedstawiono filozoficzną interpretację debaty naukowej nt. mechanizmów rozwoju organizmów, która toczyła się w XVIII i XIX wieku. Biologia rozwoju była szczególnym miejscem ścierania się dwóch obozów naukowo-filozoficznych: wpływowego i dominującego mechanicyzmu oraz witalizmu. Prześledzenie drogi intelektualnej dwóch wielkich biologów - C. F. Wolffa i H. Driescha – było trafnym i teoretycznie płodnym wyborem. Dzięki temu otrzymaliśmy perspektywę porównawczą do prześledzenia kluczowych problemów metodologicznych, przed którymi stanęli nowożytni i współcześni biolodzy. Dokonane analizy sposobu odkrywania i wyjaśniania swoistości organicznych w odniesieniu do morfogenezy zaowocowały szczegółową charakterystyką fundamentalnych czynników przyczynowych, *vis essentialis* i entelechii, jako parametrów przyrodniczych analogicznych do fizycznych parametrów. Zaproponowany schemat analizy tych czynników obejmował rekonstrukcję historii dochodzenia do wyodrębnienia parametrów; prezentację wymiaru obserwacyjno-eksperymentalnego tych badań, kontekstu metanaukowego sformułowanych teorii rozwojowych (np. koncepcja nauki, relacja nauki i filozofii, rola czynników empirycznych w formułowaniu teorii) oraz wskazanie metodologicznych ograniczeń zrekonstruowanych koncepcji. Zestawienie dwóch parametrów przyrodniczych, ich podobieństw i różnic, kontekstów naukowych i filozoficznych, w których zostały sformułowane, doprowadziło Autora do sformułowania wniosków metanaukowych i filozoficznych. Ten pierwszy kierunek badań został podjęty w końcowych partiach rozprawy, gdzie zamierzono dokonać interpretacji w świetle współczesnej metodologii różnych struktur metodologicznych występujących w historycznych teoriach; drugi kierunek badań dotyczył udziału

filozoficznych idei uwikłanych w teorie przyrodnicze oraz kryteriów demarkacji nauka – metafizyka.

2. Badania historyczne nad rozwojem badań z zakresu epigenetyki i embriologii. W rozprawie znajdujemy rzetelne badania z zakresu historii nauki, które dotyczą nie podejmowanych jeszcze zagadnień, np. szczegółowej charakterystyki porównawczej procesów badawczych zjawisk morfogenezy, recepcji dokonań Wolffa i Driescha w środowisku naukowym; aktualnego stanu badań historyczno-filozoficznych nad tymi postaciami. Pomimo tego, że główny profil badań miał charakter filozoficzny, to w pracy znajdujemy fragmenty, które są interesujące dla historyka biologii, np. opis obserwacji teratologicznych w wykonaniu Wolffa lub weryfikacja środków i bodźców fizykochemicznych jako potencjalnych argumentów przyrodniczych w biologii w ujęciu Driescha. Krótko rzecz ujmując, historia wybranych teorii biologicznych była swoistym laboratorium, w którym Habilitant testował wpływ różnych czynników na rozwój teorii biologicznych. Ten aspekt badań został zrealizowany bardzo dobrze.

Jeżeli chodzi o usterki pracy, to chciałbym zwrócić uwagę na dwie kwestie, redakcyjne i merytoryczne.

1. Wątpliwym rozwiązaniem merytorycznym w pracy jest dokonanie interpretacji badań epigenetycznych w świetle współczesnej metodologii, która okazuje się prawie w całości historyczną metodologią, zbudowaną wokół głównych przedstawicieli logicznego empiryzmu. Trudno potraktować C. G. Hempla lub E. Nagela jako przedstawicieli „współczesnej” metodologii. Systematyczne wydzielenie do analizy odpowiednich struktur metodologicznych (pojęć, twierdzeń, praw, hipotez, teorii, systemów wiedzy, paradygmatów, typów wyjaśnień, itp.) występujących w badaniach naukowych C. F. Wolffa i H. Driescha było bardzo dobrym pomysłem, ale sposób jego realizacji budzi wątpliwości. Autor nie przedstawił uzasadnienia wyboru jednostek analizy, wyboru głównych teorii metanaukowych, z których skorzystał i najważniejsza rzecz- nie odwołał się do współczesnej literatury metodologicznej, w świetle której wyniki przeprowadzonych analiz zyskałyby na subtelności i aktualności. Tytułem przykładu można wskazać na koncepcje wyjaśnienia przyczynowego lub teleologicznego oraz przyczyny. Każda z tych jednostek analizy metodologicznej jest współcześnie inaczej charakteryzowana niż miało to miejsce w pracach Hempla lub Nagela. Sięgając do prac autorów, takich jak W. Salmon, P. Kitcher, E. Barnes, P.

Kawalec, W. Krajewski, Z. Hajduk, można było dokonać pogłębionych analiz na bazie aktualnych dyskusji metodologicznych, także tych, które podnosiły ograniczenia przywoływanego często w rozprawie modelu wyjaśniania przyczynowego Hempla. Listę filozofów można wydłużać o kolejnych, którzy zajmowali się koncepcją przyczyny, presupozycjami występującymi w nauce, wyjaśnianiem teleologicznym lub wnioskowaniem indukcyjnym. Moje zastrzeżenie, chciałbym to mocno podkreślić, nie dotyczy odwołania się do historycznych przedstawicieli filozofii nauki, bo świadomość ciągłości problematyki filozoficznej jest ważnym aspektem badań w tym obszarze, ale nie można nie zauważyć, że współczesny stan badań metodologicznych jest już w innym miejscu.

2. Niektóre części rozprawy zostały powierzchownie przedstawione (por. „Ogólnie o rozwoju teorii mechanicznej”, s. 26-27; „Ogólne rozumienie teorii w kontekście metodologii współczesnej”, s. 154-155; podobnie jest z punktami na temat redukcjonizmu, teorii maszyny, organizmalizmu), choć potencjalnie zagadnienia tam poruszane mają istotny wpływ na główny tok rozumowania oraz doczekały się już wielu opracowań, które należało zaznaczyć chociażby w przypisach. Trudno jest zrozumieć i usprawiedliwić taki zabieg konstrukcyjny, tym bardziej, że w pracy występują także punkty, które dotyczą rzeczy drugorzędnych, np. „O różnicach pomiędzy łacińską dysertacją Wolffa *Theoria Generationis* (1759) a niemiecką wersją *Theorie von der Generation in zwei Abhandlungen erklärt und bewiesen* (1764)”, s. 50-51; „O rozbieżnościach translacyjnych oraz epigenetycznym rozwoju struktur żołądka”, s. 63-64. Dla historyka nauki takie szczegółowe informacje są prawdopodobnie bardzo interesujące, ale z punktu widzenia głównego toku prezentacji argumentacji, takie drobiazgi utrudniają jej prześledzenie. Można odnieść wrażenie, że Autor czasami nie różnicuje wagi poszczególnych zagadnień w wielowątkowej prezentacji.
3. Usterką redakcyjną rozprawy jest brak indeksów rzeczowych i osobowych, które w pracach naukowych powinny być już standardem. O korzyściach korzystania z tych narzędzi przy lekturze pracy naukowej nie trzeba rozpisywać się.
4. Dyskusyjnym zabiegiem redakcyjnym jest także brak wyraźnie wydzielonej logicznej struktury pracy. Struktura jest zbudowana z czterech rozdziałów bez wydzielenie w nich struktury wewnętrznej, np. paragrafów, punktów. Wydzielone części w rozdziałach nie są numerowane i kryterium ich wydzielenia jest niejasne. Przy klasycznym podziale materiału i pozycjonowaniu piętrowym, wyraźniej byłoby widać,

na jakim poziomie ogólności lub szczegółowości znajduje się dany punkt. Może wtedy niektóre z tych punktów albo zostałyby usunięte z racji ogólnikowości informacji lub rozwinięte z racji potrzeby szerszego przedstawienia tła problemu szczegółowego. Jako ilustracja tego mogą posłużyć punkty: „O ogólnym rozumieniu kategorii maszyny” (s. 116); „Ogólne rozumienie teorii w kontekście metodologii współczesnej” (s. 154-155) „O redukcjonizmie ogólnie” (s. 169). Ponadto wydzielone punkty wewnątrz rozdziału nie są numerowane i brak odnośników do nich w spisie treści. Ten zabieg redakcyjny utrudnia lekturę tekstu.

Ocena pozostałych prac naukowych

Dorobek naukowy dr Dariusza Szkutnika obejmuje publikacje krajowe i zagraniczne na temat spuścizny naukowej i filozoficznej Hansa Driescha, aplikacji jego pojęć biologiczno – filozoficznych do interpretacji współczesnych problemów rozwojowych, teorii informacji oraz kilku biogramów biologów i filozofów. Artykuły były głównie zamieszczane w polskich czasopismach takich jak: "Rocznik Wydziału Filozoficznego Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej w Krakowie", „Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Humanistyka i Przyrodoznawstwo”, „Resovia Sacra”, „Kwartalnik Filozoficzny”, „Studia Pelplińskie”, „Semina Scientiarum”, „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, „Filozofia i Nauka”, „Facta Simonidis”. Publikacje zagraniczne pochodzą z jednego czasopisma- „Biocosmology – Neo- Aristotelism”.

W artykułach naukowych przedstawiane są analizy poglądów biologicznych i filozoficznych H. Driescha. W stosunku do rozprawy doktorskiej *Entelechia in actu. Hansa Driescha filozofia świata organicznego* w artykułach znajdują się rozwinięcia niektórych wątków rozprawy oraz próby zastosowania narzędzi pojęciowych wypracowanych przez Driescha do analizy współczesnych zagadnień z zakresu filozofii przyrody. W tym aspekcie interesujący jest artykuł *Selected Issues of Teleological and Holistic Perspective of Morphogenetic and Behavioral Phenomena of Living Beings* (załącznik nr 4, pozycje 7,8). Oryginalnym ujęciem historycznych kategorii filozoficznych była także próba zastosowania kategorii duszy wegetatywnej Arystotelesa do ujęcia funkcjonowania roślin (pozycja 10)

Innym interesującym zagadnieniem poruszonym w artykułach jest koncepcja informacji jako parametru przyrodniczego, który może być wykorzystany do wyjaśnień przyczynowych zjawisk biologicznych (pozycje nr. 19, 23, 26, 27).

Generalna ocena zawartości treściowej dorobku publikacyjnego jest pozytywna. Autor podejmuje zwarty zestaw problemów z obszaru filozofii przyrody i historii nauk biologicznych, systematycznie pogłębiając analizy oraz włączając nowe aspekty problemowe. Ważne jest także to, że badania te nie mają tylko profilu historycznego, ale także systematyczny. Biorąc to pod uwagę dziwi fakt, że wyniki tych badań były publikowane w większości przypadków w czasopismach lokalnych a nie czasopismach dziedzinowych z filozofii biologii, filozofii nauki lub historii nauki. Lista prestiżowych czasopism, odnotowywanych w ważnych bazach czasopism jest dość długa i Habilitant ma potencjał do zmierzenia się z „międzynarodową konkurencją”.

Habilitant brał udział w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych (po doktoracie): wygłosił referaty na 4 konferencjach oraz 8 referatów na konferencjach krajowych. Tematyka referatów dotyczyła głównych zainteresowań badawczych Habilitanta, a więc zagadnień z zakresu historii biologii i filozofii przyrody ożywionej oraz teorii informacji.

Biorąc pod uwagę, że Habilitant dopiero od niedawna jest zatrudniony na stanowisku naukowo – dydaktycznym, należy docenić wcześniejsze zaangażowanie w nawiązywaniu i podtrzymywaniu współpracy naukowej z naukowcami w Krakowie (UJ, Ignatianum), Warszawie (IFIS PAN) i Lublinie (UMCS, KUL) oraz ze stowarzyszeniem „Biocosmology”. Współpraca ta polegała na przygotowywaniu wspólnych publikacji, systematycznym uczestnictwie w seminariach naukowych oraz organizacji konferencji. Od momentu zatrudnienia na stanowisku naukowym, widać wyraźnie rozwój kontaktów naukowych (Niemcy), udział w stowarzyszeniach (Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Polskie Towarzystwo Historii i Filozofii Medycyny, World Information University) stażach naukowych (Centrum Studiów Ekumenicznych i Międzyreligijnych (Uniwersytet Babes-Bolyai, Rumunia).

III. Działalność naukowo- dydaktyczna, organizacyjna i popularyzująca naukę

Habilitant jest członkiem rady naukowej czasopisma „Resovia Sacra” oraz był sekretarzem redakcji 4 czasopism naukowych w latach 2020-2024: „Zeszyty Naukowe KUL”, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny”, ‘Studia i Analizy Nauk o

Polityce”. Jako sekretarz redakcji przyczynił się podniesienia stopnia umiędzynarodowienia czasopism według podstawowych kryteriów wyznaczonych przez kluczowe bazy indeksujące, takie jak Web of Science, Scopus, Erich Plus.

Był beneficjentem grantu IF UR „Etos nauczyciela” (2023-2024), w którym współredagował monografię projektową oraz organizował seminaria naukowe.

Prowadził także wykłady popularyzujące filozofię w Miejskim Domu Kultury oraz na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Łańcucie oraz szkolenia instruktażowe w zakresie Open Journal Systems oraz IThenticate dla pracowników naukowych.

Jako pracownik naukowo-dydaktyczny w IF UR Habilitant pracuje dopiero od roku 2023. Od tego czasu prowadził na różnych wydziałach UR zróżnicowane tematycznie zajęcia, m.in. na kierunku filozofia, ekonomia, pedagogika, kierunek lekarski, zdrowie publiczne. Problematyka zajęć dotyczyła filozofii przyrody, filozofii człowieka, podstaw kultury chrześcijańskiej, kierunki filozofii i etyki, filozofia w medycynie.

IV. Wniosek

Biorąc pod uwagę ocenę głównego osiągnięcia naukowego: monografii *Vis essentialis i entelechia. Caspara F. Wolfa oraz Hansa Driescha parametryczny wymiar świata organicznego*, pozostały dorobek publikacyjny, działalność organizacyjną i dydaktyczną, stwierdzam, że dorobek dra Dariusza Adama Szkutnika stanowi istotny wkład w rozwój filozofii przyrody i historii filozofii przyrody i spełnia wymagania określone w ustawie o stopniach i tytułach naukowych.

Dr hab. Zbigniew Wróblewski, prof. KUL